

Horváth Sándor Domonkos

## Bod Péter „üzenete” a XXI. századnak\*

Kedves Kollégák, tisztelt hölgyeim és uraim! Amint a konferencia programjából kitűnik, Bod Péter élete és munkája alapos és sokoldalú megvilágításba kerül a mai jeles eseményen. Ennek ismeretében nem hazánk e kiváló fiának a sorsát, tevékenységét igyekszem méltatni, hanem azt megvizsgálni, hogy életpéldája mit üzen, mit tanít számunkra, kései utódok számára, a könyvek sokak által halódónak minősített világában...

Természetesen képtelenség kikerülni a „visszavetítés” jelenségét, azt, hogy egy hatalmas szellem, egy szorgalmas és földön járó, ugyanakkor értékeket teremtő, hatványozó személyiség cselekedeteiben, működésében a mai problémák megoldására, a tőlünk elvárt helytállásra, etikus viselkedésre vonatkozó útmutatásokat próbáljunk felfedezni, holott Ő valójában korszakának gyermeke volt, csak éppen jobb, csak éppen éhesebb a szellem munkájára.

Az sem elhanyagolható körülmény, hogy árvaként a Teremtő kézen fogta, nemcsak pártfogóján keresztül útját egyengette, és minden gördült szépen előre, ahogyan egy művelt és művelődő, a nemzet által elkötelezett személyiség cselekvésétől azt elvárni lehet.

Az első, ami erről eszembe jut, az az, hogy mindannyian rémültek vagyunk. Ré-  
mültek azért, mert a teljes állami rendszer átalakulóban van, és még nem látjuk benne világosan a helyünket és a helyzetünket. A lét törékeny, az egzisztencia bizonytalan.

Aztán rémültek vagyunk azért is, mert nem tudjuk, mi lesz a hagyományos könyvtári dokumentumok sorsa? A könyv primátusát fenyegető digitális világ nem egyszerűen egy információhordozó háttérbe kerülését vetíti előre, hanem a teljes könyvtári szisztéma, azaz a személyes elérésre épített szolgáltatás létjogosultságát kérdőjelezi meg, legalábbis jelenlegi formájában.

Ezt a rémületet tovább fokozhatjuk azzal, ha szembenézünk az olvasási kedv csökkenésével. Azzal, hogy akár nyomtatott, akár digitális – a jövő nemzedékének lehet, hogy egyszerűen nem lesz igénye, nyitottsága az írott szavak bővületére. Ez pedig már nem egyszerűen egyes állásokat, egyes intézmények létét kérdőjelezi meg, hanem az élhető világot – legalábbis azért a világot, amit mi még emberinek gondolunk, miközben egyre kellemetlenebbül érezzük magunkat benne.

---

\* A Bod Péter Társaság 2012. március 22-i, a névadó születésének 300. évfordulója alkalmából rendezett emlékülésén, a Veres Pálné Gimnázium Ugrin Gáborné Könyvtárában elhangzott előadás szerkesztett változata.

Ha e kérdéseket, kételyeinket – egy időutazás során – Bod Péter elé tárnánk, vajon mit válaszolna rá? Életművéről és szellemiségéről leszűrt benyomásaim alapján számos kérdésére kellene felelnünk.

*Először is azt kérdezné tőlünk, hogy eléggé erős-e a mi hitünk?* Annak tudata, hogy Isten nem más, mint maga az esszenciális jóság, és bizony, ha elég erős a hitünk, akkor nem kérdés számunkra, hogy minden erőnket és energiánkat arra kell fordítanunk, hogy a gondjainkra bízott gyermekeket, az új generációkat, vagy a jótól eltávolodott kortársainkat visszavezessük a helyes ösvényre, a jó irányába, az az emberséget plántáljunk a szívükbe. Ha elég erős a hitünk, akkor nem nyugszunk bele a technológiailag magas szintű új-barbárság győzelmébe, hanem tettvágytól égve keressük, hogy mit tehetnénk a kultúra megmentése érdekében. Ha elég erős a hitünk, akkor nem ingunk meg, nem hisszük el, hogy „tényleg nincs szükség könyvekre, olvasásra...”

*Aztán azt kérdezné tőlünk, hogy eléggé bátor-e a mi szívünk?* Mert ha eléggé bátor, akkor szembenézünk saját felelősségünkkel az elmúlt évek tekintetében, amikor, ha nem is homokba, de napi rutinba dugva a fejünket, nem emeltük fel szavunkat a romboló tendenciák ellen, amelyek a változást haladásnak tekintve, a lovak közé dobták a gyeplőt. Mert azt mondtuk, „miért éppen én?”. Mert másokra vártunk. Mert féltünk az anakronizmus vádjától. Mert ezer más gondunkra hivatkoztunk magunkban. Mert nem gondoltuk, hogy eléggé fényes a ruhánk, hogy kiálljunk szónokolni a kultúra igaza mellett.

Ha eléggé bátor a szívünk, akkor félre kell tennünk ezeket az aggályokat! Ha eléggé bátor a szívünk, akkor az üldözött prédikátorok példáját követve, konokul és szilárdan, minden megszólalási lehetőséget meg kell ragadnunk, mindenkit megszólítva, aki velünk, vagy netán velünk szemben halad az úton.

*És talán azt is megkérdézné tőlünk, nem vagytok-e restek erre a munkára?* Biztosan annyit tesztek, biztosan annyit dolgoztok-e, amennyit csak bírtok? Vagy a rendszer energiárló tényezői már kimerítették az életerőtöket? Esetleg átalakultok „igen-de” emberekké, akik tudják, hogy mit kellene tenniük, ám e helyett hajlamosak hosszan sorolni, hogy azt miért nem teszik... Mert a szervezet, amiben dolgoznak... a főnök... a munkatárs... az egyéb feladatok... a jogszabályi keretek... a család... és így tovább.



Tartok tőle, kedves hallgatóság, hogy néhányan megszegyenülten állnánk Bod Péter előtt. Mert nem értene meg bennünket. Nem azért, mert nem tudná felfogni, hogy mi az a digitalizáció, vagy mi az a dekadens modernitás, amely az ember állati ösztöneinek kényeztetéséből igyekszik jó pénzt csinálni, egyúttal érdekeltnek maradva abban, hogy az erőfeszítés nélkül megszerezhető élvezet és öröm rabja maradjon a felhasználó, azt élje meg individuális szabadságként, minden másra pedig rákerüljön a még „retróként sem értékesíthetőség”, az elavultság pecsétje.

Bod Péter sok más dologban sem értene meg bennünket. Nem értené, hogy a társadalmi folyamatok abszurdítása elől már-már menekíthetetlennek látjuk a könyv-

tárat, miközben az a törökdulás elől menekíthető volt. Nem értené meg, hogyan inoghat meg egy szakma hite az Igében, hogyan válhatnak egyes tagjai az önfelszámolás apostolaivá a háromperces dicsőség érdekében, ahelyett, hogy remek elméjükkel ténylegesen megvalósítható, perspektivikus utakat dolgoznának ki, és próbálnák meggyőzni a társadalmat azok üdvösségéről.

Bod Péter megértené viszont a széthúzást, az érdekek nyomán feltáruuló szörnyű önzéseket, megértené a pénzhiányt, a magányosságot, megértené a félelmet és az ijedséget. Vállunkra tenné a kezét, gondolatban egy pillanatra elidőzne elhunyt családtagjai sírjánál, élő és viruló családjának vidám hangjain, íróasztalán tornyosuló kézirathegyein, legújabb könyvkincsein, majd visszatérne figyelme ránk, évszázadokkal későbbi gyarló utódaira, akik tiszteljük Őt, és ezzel megidézünk szellemét, és szemében szeretettel, hangjában melegséggel talán azt mondaná nekünk:

*Legyen szeretet a szívetekben, és féljétek az Istent. Ha az ő dicsőségére végzitek munkátokat, nem pedig a sajátotokéra, semmi nem állhat utatokban. Soha ne adjátok fel. A kultúra, a humanizmus terjesztése nem munkaidőhöz és munkaköri leírásokhoz köthető feladat. Amennyiben csak „részt akartok venni benne” – máris elbuktatok. Egész lényetekkel azonosulnotok kell e munkával, ha felismeritek, hogy ez a Ti életetek, ez a Ti küldetésetek, ez a Ti missziótok, akkor nem egy végzet felé haladó dráma szereplői lesztek, hanem Ti írójátok a történetet, sőt magatok lesztek a történet.*

*Senki máson, semmi máson nem múlik a siker vagy bukás, csak Rajtatok. Mindig az utolsó órában vagyunk, de ez az utolsó óra mindig azért van, hogy lehetőséget adjon nekünk arra, hogy a lemondó belenyugvás, a másokra várás helyett életre keljünk a cselekvésben.*

*Úgy dolgozzatok és éljétek, hogy egy pillanatra se feledjétek, minden szavatok, minden apró cselekedetetek, egyetlen célt kell, hogy szolgáljon: az emberiséget. A modern kor hőseivé váltok, ha felemelitek a fejetekeket. Akkor is, ha szolgálónak álcáz benneteket az élet.*

*Altruistának kell lennetek az önzés korában.*

*Ha meginogtok, csak gondoljatok arra, hogy „nincsen más Rajta kívül.”*

(5Móz.4:35)